



**In dit nummer vindt u o.a. :**

- Groot Wijkberaad 24 september
- Jan van Nassauschool
- Drukkerij Ando
- Interview Lonneke Fúrst
- Clean River - interview
- Zomerfeestje
- Verkeerscirculatieplan Centrum
- Column "Even Spuien"

## **DAT WAS TOEN ZO IN DE RIVIERENBUURT**

Film over het historische verleden en verhalen van wijkbewoners



**FILMPREMIÈRE 17 SEPTEMBER  
TOEGANG GRATIS!**

## Colofon

Wijkkrant Bewonersorganisatie  
Rivierenbuurt/Spuikwartier

9e jaargang - nummer 56  
september 2007

Redactieadres:  
p/a Uilebomen 71, 2511 VR Den Haag.  
telefoon 427 5394  
E-mail: [BRS.rivierenbuurt@hetnet.nl](mailto:BRS.rivierenbuurt@hetnet.nl)

Verschijnt 6x per kalenderjaar en wordt huis  
aan huis bezorgd. Oplage 3.600 stuks.

### Redactie en medewerkers aan deze krant:

Ton van 't Oosten  
Angèle Steentjes  
José Mendels  
Roy Döhne  
Bjorn Hanssen  
Marcel Waasdorp  
Yvonne Platteel  
Charlie da Gama  
Ineke Gilbert  
Jan van Nassauschool  
Clubhuis de Boskant  
Drukwerk: Smiet Offset BV

Advertentietarieven voor 2007:

1/6 pag. €40,65  
1/3 pag. €75,80  
1/2 pag. €116,35  
1/1 pag. €230,05

Gironummer BRS: 500394

Acquisitie:  
Sylvia v. Dalen, Ineke Gilbert;  
Advertentie lay-out:  
Jan Schnetz

Riviertjes advertentie: €5,00  
voor maximaal 35 woorden  
(Niet commercieel)

### Bestuursleden bewonersorganisatie:

vacature	voorzitter
Mw. A. Verwaal	2 <sup>e</sup> voorzitter
Dhr. J. Schnetz	secretaris
Mw. M vd Eijnden	2 <sup>e</sup> penningmeester
Dhr. J. Verhoeff	penningmeester
Mw. I. Gales	beheerder / bestuurslid

Mevr. Sylvia van Dalen administratie  
Mevr. Ineke Gilbert, administratie

**Kopij inleveren nr. 57**  
**vóór**  
**donderdag 20 september 2007**

### Openingstijden secretariaat

Dinsdag	09.00 – 17.00
Woensdag	09.00 – 13.00
Donderdag	13.00 – 17.00

## Rivierennieuws

*Van het bestuur*

Aan alle wijkbewoners

### UITNODIGING

Voor het GROOT BUURTBERAAD

Van maandagavond 24 september

Aanvang 20.00 uur

Uilebomen 71

## AGENDA

1. **Opening /mededelingen/ wat verder ter tafel komt**
2. **Verslag Groot Buurtberaad van maart 2007**
3. **Goedkeuring jaarplan 2008—2009**
4. **Ontwikkelingen Rivierenbuurt**
5. **Rondvraag**
6. **Sluiting**

## Oproep: herinneringen aan Jan Alferink

Op vrijdag 27 april jl. overleed de voorzitter van de BRS: Jan Alferink. Hij heeft veel voor de wijk en haar bewoners betekend. Hij maakte makkelijk contact met heel verschillende mensen en had dan oprechte belangstelling voor hun ideeën en problemen.

In de volgende wijkkrant willen wij een pagina wijden aan herinneringen van wijkbewoners aan Jan Alferink en zijn band met onze wijk. Dit wordt een pagina met fotootjes van wijkbewoners met telkens een paar zinnen erbij. Hoe denkt u terug aan Jan? U kunt dit doorgeven aan het secretariaat per mail of telefoon.

*Redactie wijkkrant*



## Jan van Nassauschool



### Circuslessen vanaf september

Vanaf maandag 10 september kun je circuslessen volgen in de gymzaal van de Jan van Nassauschool! Circuswerkplaats Circaso heeft nl. gevraagd of ze van onze gymzaal gebruik kunnen maken. Circaso is een jeugdcircus en geeft wekelijks lessen aan kinderen van 6 -18 jaar. Je leert er lopen op een bal, eenwielfietsen, jongleren, acrobatiek, trapeze, diabolo en nog veel meer. Jaarlijks wordt er een presentatie gehouden voor familie en vrienden. Dan kun je je kunsten tonen als een echte circusartiest!

Op maandag 10 september van 17.00 - 18.00 uur is de eerste les. Heb je interesse, kom dan. De eerste les is een proefles, dus dan kun je het eens proberen. De proefles kost €2,50. Kom je naar de proefles? Meld je dan van tevoren aan via [info@circaso.nl](mailto:info@circaso.nl). Als je het leuk vindt, dan geef je je op voor een heel schoolseizoen. Lesgeld voor 30 lessen van september t/m juni is €140,00. Inschrijfgeld is €15,00. Met een Ooievaarspas krijg je 50% korting op het lesgeld.

Heb je geen zin in wekelijkse circuslessen, maar wil je wel eens het circus van dichtbij meemaken? Ook dan heeft Circaso van alles te bieden: workshops voor jongeren in specifieke technieken zoals trapeze en acrobatiek, een circusinstuif voor de wat kleineren, een spetterende voorstelling en er is een vrije trainingsvloer, waar je andere jonge artiesten ontmoet, elkaar inspireert of waar je gewoon komt voor de gezellige sfeer.



Kijk maar op de website [www.circaso.nl](http://www.circaso.nl), daar vind je alle informatie!

*John Verhoeff*

## Wijkbewoners

### Bernhardviaduct blijft racebaan

Vooral in de spitsuren is het Bernhardviaduct een racebaan. Wie een tijdje bij de op- en afrit kijkt, ziet hoe het er aan toe gaat. De stoplichten aan de afrit bij het Min. van Binnenlandse zaken worden vaak genegeerd. Er wordt doorheen gereden en het kruispunt loopt dan vast. Ook op de secundaire weg is door rood rijden steeds meer prijs. Als voetganger moet je soms rennen voor je leven. Het is toch al lastig voor voetgangers omdat aan de opritkant geen zebra ligt. Ik hoorde dat er in de leefbaarheidsgroep over gesproken is.



Maar wanneer gaat er wat aan gebeuren? Kan er geen roodlichtcamera komen?

*Douwe vd Aemstel*

### 't Haegsche Hof

Op 10 juli zijn de eerste zes woningen opgeleverd van dit project met gevels in oude stijl.

In september zal het volgende blok opgeleverd worden.

Nieuwe bewoners:  
Welkom in onze wijk!



### Sloop Zwarte Madonna

Het is dan toch zover: de sloop van het zwart betegelde flatgebouw (door sommigen hardnekkig "Zwarte Madonna" genoemd) is begonnen.



*Voorgevel is er al deels vanaf*

# HAAR VOOR IEDEREEN

Mooi haar. Wie wil dat niet. Hairmasters zorgt ervoor.  
Als specialist in haaraanvullingen maken wij elk gewenst kapsel.  
Haar voor iedereen dus. Kaalheid of dunner wordend haar behoort  
vanaf nu tot de verleden tijd met haarwerken van Hairmasters.



Ammunitiehaven 191  
2511 XH Den Haag  
tel. 070 - 363 06 50  
[www.hairmasters.nl](http://www.hairmasters.nl)

**hairmasters**<sup>®</sup>

ROSANNA

speciaal voor aanvullend haar

ERKEND DOOR ZORGVERZEKERAARS  
LID VAN TOP HAARWERKERS GILDE NEDERLAND  
ERKEND LEVERANCIER VAN HAARWERKEN

VESTIGINGEN IN ALMELO | AMSTERDAM | DEN HAAG | EINDHOVEN | HENGELO | UTRECHT



**Mobil Service**  
GARAGE SCHIPPER & CO

ONDERHOUD ~ REPARATIE ~ APK-KEURING  
ALLE MERKEN AUTO'S, SPECIAAL AUSTIN MINI

J.H. Schipper  
Pletterijkade 43  
2515 SH 's-Gravenhage  
Telefoon 070-3858386

## De Azivo Apotheek



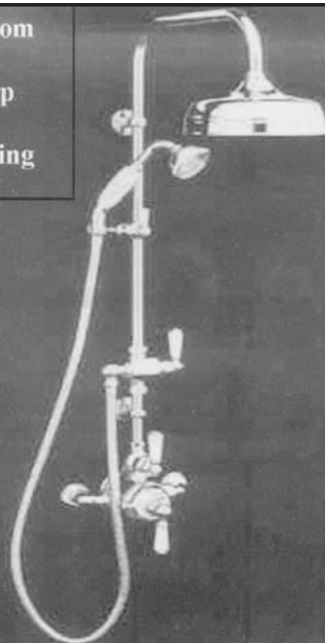
Ook als u niet verzekerd bent bij Azivo

Azivo Apotheek • Boomsluiterskade 299 • 2511 VJ Den Haag  
Telefoon (070) 315 36 36 • [www.azivo.nl](http://www.azivo.nl) • [apotheek@azivo.nl](mailto:apotheek@azivo.nl)

- Showroom

- Ontwerp

- Uitvoering



**Passier Sanitair**  
Scheldestraat 2 / hoek Pletterijkade 070-3859985  
Info@passier.nl WWW.PASSIER.NL

**De Jordaan**

mondzorg

Ammunitiehaven 317  
2511 XL Den Haag  
tel. 070-3602023

( s.v.p. bellen tussen 9.00 en 13.00 u )

***Uw tanden en kiezen moeten  
een leven lang mee!***

### **NU OOK TANDARTS AANWEZIG**

Bij ons kunt onder meer terecht voor:

- Professionele gebitsreiniging waarbij tandsteen, plaque en aanslag grondig worden verwijderd
- Uitgebreid advies over het behoud van uw gebit
- Halfjaarlijkse controle, gebitsrestauratie e.d.
- **Bleken tegen een aantrekkelijke prijs**

Behandeling op afspraak, **ook op zaterdag en buiten kantooruren**  
Onze ruime en moderne praktijk vindt u recht tegenover het Ministerie van Binnenlandse Zaken

(Lid Nederlandse Vereniging van Mondhygiënist en Nederlandse Vereniging van Parodontologie)

# De Rivierenbuurt versus eten

## Zomerfeestje

Het is zaterdagmiddag en ik ben aan het genieten van mijn weekend en de schaarse zon die vandaag zowaar schijnt. Voor mijn huis zit ik op mijn bank op straat en kijk ik bewonderend naar de mensen die voorbij lopen. Ik luister naar de gesprekken die ze voeren en bekijk hoe ze eruit zien. Een heerlijke bezigheid vind ik, ook omdat de mensen zo divers zijn in de Rivierenbuurt.

Na een tijdje valt mijn oog op twee jonge dames die met hun handen vol groente en broden voorbij lopen. Ik spreek ze aan. Ze blijken om de hoek te wonen en ze geven vanavond een feestje op hun dakterras. De vrouwen blijken eind twintigers te zijn en samen delen ze een huis. Ze hebben bij de verschillende kleine supermarkten die de Rivierenbuurt rijk is, hun eten gekocht. Ik vraag waarom ze niet naar een reguliere supermarkt gaan? In koor antwoorden ze dat de smaak van de groenten veel puurder is en de groenten en de broden zijn nog veel goedkoper ook.

Ze vertellen dat ze bijna 20 vrouwen hebben uitgenodigd die vanaf 5 uur vanmiddag zullen aantreden op hun dakterras. Spontaan vragen ze of ik ook kom. Ik vraag ze nog wat de reden van het feestje is. Half weglopend schreeuwen ze me toe "We zijn sinds kort weer vrijgezel en we moeten nu ons eigen feest creëren!" Lachend staar ik ze na en verheug me op een spontaan feest vanavond.

Klokslag half 6 arriveer ik op de Weteringkade. De ballonnen hangen uit het raam, dus ik zal wel op het goede adres zijn. Enthousiast word ik door de vrouwen ontvangen en ik krijg meteen een glas rosé in mijn handen gedrukt. Het huis is van binnen prachtig. Alle oude details zijn nog aanwezig, het is zeer ruim opgezet en modern ingericht. Via de keuken word ik naar het dakterras geleid. Wauw, wat een bloemenzee! Dat verwacht je niet vanaf de straat. Een stuk of 10 vrouwen staan al heerlijk te eten en praten en flessen rosé staan te wachten tot ze opgedronken worden.

Een tafel staat vol met mooi opgedekte volle schalen. Erbij een stapel met Turkse broden met zelfgemaakte aioli (knoflookmayonaise), tonijnsalade, wat kazen en een schaal met geurige tomaten, mozzarella en basilicum. Een grote schaal met schijven watermeloen steekt mooi af bij de bloemen en planten. Wat een kleurenfestival hier. Een pastasalade en couscoussalade maken het geheel af. Dat ziet er goed verzorgd uit; ik krijg er honger van. Dit hebben de 2 gastvrouwen in de afgelopen 2 uur bereid. En het smaakt heerlijk!

Het wordt steeds drukker op het dakterras. Af en toe prikt een roos in mijn zij, maar dat neem ik voor lief. Wat leuk om 20 vrouwen bij elkaar te zien. Dit soort feesten worden dus ook in de Rivierenbuurt gegeven. Zo

leer ik de buurt eens van de andere kant kennen, bedenk ik me na de nodige glazen rosé. Om 1 uur vertrek ik weer naar mijn eigen huis, de overige vrouwen staan nog kletsend en lachend op het terras. Ik heb heerlijk gegeten, voldoende rosé gedronken en weer nieuwe mensen in mijn eigen buurt leren kennen. Stiekem heb ik om de recepten gevraagd, heel makkelijk en heerlijk! Voor je eigen BBQ of feest een aanrader.



*Hier sta ik!*

### **Tonijnsalade**

3 blikken tonijn

2 eetlepels yoghurt, 1 theelepel citroensap

1 rode ui, zeer fijn gesneden

5 eetlepels mayonaise -2 eetlepels ketchup

Zout en (versgemalen) peper

Maak de tonijn fijn en meng alle ingrediënten erdoor.

Heel goed roeren. Naar smaak zout en peper toevoegen.

Even laten staan en weer goed roeren, dan wordt de smaak nog intenser.

### **Couscous salade (4 personen)**

4 handen vol couscous, 1 hand vol rozijnen

1 courgette en 1 aubergine, in blokjes

2 gekleurde paprika's, in reepjes

1 rode ui, in halve ringen

4 tenen knoflook in plakjes

2 handen gezouten cashewnoten (of pinda's)

Kook een halve liter water voor de couscous. Bak de groenten, op de ui en knoflook na, op groot vuur 5 min.

Laat de groente daarna nog 10 min. op laag vuur sudderen en 2 min. op hoog vuur om de knoflook en ui mee te bakken. Doe de couscous en de rozijnen in een schaal en giet het kokende water erover. Een paar keer goed roeren tot al het water opgenomen is. Is de couscous te vast, giet nog wat water erbij, is hij te nat, gooi nog een hand couscous erbij. Meng alle groenten door de couscous. Laat het liefst een half uur staan, zo trekt de smaak heerlijk in de couscous. Mocht je de salade te flauw vinden, kun je zout, peper en herbes de provence toevoegen.

En de noten voor de garnering en 'bite'.

*Yvonne Platteel*

Blessure Behandeling Preventie  
Praktijk voor fysiotherapie



Pletterijstraat 31, 2515 AV Den Haag  
070-383 9884

Dennis vd Berg, Marcel Fortunati, Jurgen Roordink



stuurt je de weg op

tel • 070 347 01 01  
email • info@vbuuren.nl  
www.vbuuren.nl  
pletterijkade 36 • Den Haag



## Werkgroep leefbaarheid Rivierenbuurt

Volgende vergadering op 18 september 09.30 - 12.00 uur

In Clubhuis De Boskant, Uilebomen 71

Overleg tussen buurtcommissies, politie, gemeente en woningcorporaties.

Belangstellende toehoorders zijn welkom!

# garage „de lamboy”

*...Met 't oog op uw auto !*

Zoals u weet is Garage De Lamboy al jaren het vertrouwde adres voor onderhoud en reparaties. Wij leveren degelijk vakwerk en bieden ouderwetse service. Wij zijn sinds jaar en dag hét Service bedrijf van de GGD Den Haag (ambulances). Tevens zijn wij gespecialiseerd in Peugeot en Renault. U bent dus verzekerd van goede kwaliteit! Gelegen aan de Boomsluiterskade zijn wij uitstekend bereikbaar en hebben ruime parkeergelegenheid.

Garage de Lamboy introduceert nu een **nieuwe, kostenbesparende manier** om uw auto te onderhouden:

**AUTO ONDERHOUD ABONNEMENT©**  
al vanaf €17 per maand!



**Bespaar jaarlijks tot 20% op de kosten van uw auto onderhoud!**

**Flinke besparingen en kortingen voor de automobilist.**

Het abonnement werkt als volgt: de klant neemt een abonnement op het onderhoud van de auto en krijgt daarvoor jaarlijkse onderhoudsbeurten en de APK-keuring gratis! Sterker nog: de klant zal goedkoper uit zijn. Als reparaties nodig blijken te zijn, krijgt de abonneerhouder namelijk ook nog eens flinke kortingen op onderdelen en op het arbeidsloon. De hoogte van het abonnementsgeld is afhankelijk van het aantal te rijden kilometers per jaar en de nieuwprijs van de auto.”

Voor inlichtingen en/of een vrijblijvende offerte over het Auto Onderhoud Abonnement kunt u zich wenden tot Michel of Nico de Lamboy, Boomsluiterskade 45, 2511 VL Den Haag. Tel. 070-3825116, e-mail: [info@garagedelamboy.nl](mailto:info@garagedelamboy.nl) of surf voor meer informatie naar [www.garagedelamboy.nl](http://www.garagedelamboy.nl)

# Kunst aan de rivier

## Interview

### DE WERELD VAN LONNEKE FÜRST

Zij is net één week verhuisd naar Scheveningen vanuit de Rivierenbuurt waar zij ruim vier jaar met plezier heeft gewoond. Zij heet Lonneke Fürst en haar naam roept iets op in mijn herinnering als ik haar bel voor een interview. Nog volop bezig met het uitpakken en een plek toekennen van haar spulletjes valt de bonte mengeling van kleur en vorm mij direct op. Met een heerlijke kop kruidenthee en de geur van een goeie wierook maak ik kennis met de 34-jarige Lonneke en blijken wij elkaar te kennen van Weblog op Internet. Dat scheidt direct een band en vrolijk babbelen wij verder over haar kunstzinnige achtergrond.

Het is ongeveer 5 jaar geleden dat Lonneke van haar kunst een arbeid maakte. Zij exposeerde in de veel besproken Zwarte Madonna waar een deel van haar collectie helaas verdween naar onbekende lieden. Lonneke bleef bezig met allerlei materiaal en gevoelig voor vorm en kleur liet zij zich inspireren tot Fiederelsje.



Dit is Lonnekes eigen idee van een poppetje met lange benen en lange handjes, echter zónder oogjes maar wél met een sprekend mondje.

Zij zet dat eerst op papier en haar creatieve spirit wekt het poppetje tot een eigen leven.

Met een kort wijd jurkje van bijvoorbeeld gescheurd papier en bewerkt met ecoline en acryl. Dan komt de artistieke karikatuur van het papier en Fiederelsje wordt driedimensionaal. Zij is vooral een vrolijk en lief poppetje, dat bloemen plukt, danst en stráált. Bartje is het vriendje van Fiederelsje en hun hondje heet Sammie. Allen in dezelfde techniek gecreëerd. Die bloemen maakte Lonneke aanvankelijk "tussendoor" in de vorm van een klavertje-vier. Haar passie voor kleuren zie je in de vele contrasten van de bloemen, ook weer in allerlei gemengde technieken.

Naast allerlei verfsoorten gebruikt ze veel plastic, steen, pailletjes, piepschuim en kleine hebbedingetjes van allerlei mogelijke vormen. Ook met naald en draad werkt zij graag. Lonneke ontdekte haar eigen grenzeloze creativiteit en begon het kleine winkeltje "DOOR MIJZELF" in de Weimarstraat, startte een eigen website op (zie links), en haalde de media!

In haar collectie zijn schilderijen tot de grootte van 70x50 cm., twee- en drieluiken, met daarnaast ook kleine mini-canvasjes (10x10 cm. ). Kaarten van haar hand van zowel Fiederelsje als de contrastrijke bloemen trekken alom aandacht. Terwijl de handgemaakte hebbedingetjes tot de gewilde cadeautjes behoren. Maar een mooi succes heeft Lonneke met haar broches en ringetjes: wat je ook kan bedenken of er is wel een "Lonneke Fürst" broche of ringetje van. Het zijn vooral de condoom-broches die de media halen, en vermeld worden in de Haagsche Courant en in de Yes, een populair tienermeisjes blad. De condoomdoosjes zijn prachtig bewerkt met allerlei materiaal en tot broche verwerkt. Een apart en zeer opvallend idee), vind ik, net als Fiederelsje (geboren in de Rivierenbuurt).

Nadat het winkeltje "DOOR MIJZELF" werd opgedoekt, is Lonneke druk doende haar creatieve kunstwerken en artistieke hebbedingetjes te distribueren. "De Monstertjes" en "Marije", allebei in Scheveningen, verkopen reeds haar kunstwerkjes. We zullen vast nog van haar horen. Veel succes en geluk Lonneke !

Lonnekes Website: <http://www.doormijzelf.nl/>  
Allerlei kaartjes: <http://www.haarkaartjes.nl/>

*Roy James Döhne*



# Tussen Spui en Spoor

## *Drukkerij ANDO*

*Net buiten de wijk, in de Binckhorst, staat het roze, vierkante gebouw van de Algemeene Nederlandse Drukkerij Onderneming oftewel Ando.*

*Dit is het tweede pand van de drukkerij, opgericht in 1928 door Fokko Tamminga sr. De Ando is bij een breder publiek bekend geworden van het drukken van verboden werken in oorlogstijd.*

Achteraf gezien is het wonderbaarlijk dat Fokko Tamminga sr. tijdens de Tweede Wereldoorlog niet opgepakt is, want '5000 vel papier schuif je niet even onder het tapijt,' aldus Tamminga jr., de zoon van de in 1975 overleden oprichter, en de huidige baas van de Ando.

Dat Tamminga jr. in de grafische industrie zou gaan, stond al vroeg vast. De invloed van vader Tamminga sr. heeft zijn uitwerking op zijn gezin niet gemist. Alle drie de kinderen zijn aangestoken met het grafisch vuur.

De dochter is zelfs de eerste vrouw in Nederland die een grafische opleiding afgerond heeft. Daarnaast is zij ook nog eens getrouwd met een patroon van een andere drukkerij, in het oosten van het land.

Tamminga jr. heeft een grafisch-technische opleiding genoten o.a. in het toenmalige grafische centrum van Europa, Leipzig.



*De Nieuwe Havenstraat van vroeger*

We spreken Fokko Tamminga jr. in zijn ontvangstkamer in het artistiek ingerichte Ando-pand.

'De Nieuwe Havenstraat was vroeger een gezellige buurt, met een gemêleerd publiek en leuke huisjes.' Het eerste pand stond tot 1970 in de inmiddels ingrijpend veranderde Nieuwe Havenstraat. Er moest geweken worden voor nieuwbouw, zoals op zoveel plekken in Den Haag. Daardoor vertrok ook de Staatsdrukkerij uit de wijk.

De Staatsdrukkerij was lange tijd de belangrijkste opdrachtgever voor de andere drukkerijen in de omgeving en leverde middels hun eigen interne opleiding uitstekende typografen af waarvan er enkele nog steeds werken bij Ando.

### Carmiggelt

De schrijver Simon Carmiggelt vond tijdens de oorlog bij Tamminga sr. een gewillig oor om zijn verboden werken te laten drukken en verspreiden. Carmiggelt schreef hierover: 'Als de deurbel ging, schrok ik telkens, maar dat hoefde niet, want Tamminga deed alleen open als er vier keer werd gebeld, met een pauze tussen de derde en vierde keer.'

Tamminga sr. zelf vond dat hij zijn leven te danken had aan wat hij zelf noemde 'de opmerkelijke ondeskundigheid van de Duitse politie'. De politie was technisch niet voldoende onderlegd om de verschillende typografische kenmerken te onderscheiden waardoor Tamminga sr. geïdentificeerd zou kunnen worden als de drukker van het illegale materiaal.

### Roman 'De Avonden'

Tijdens ons gesprek legt Tamminga jr. een grote, zwarte, vierkante box op tafel. Hierin zitten de eerste, handgeschreven manuscripten van *De Avonden* van Gerard Reve, gedrukt in 1947 bij Ando in opdracht van uitgeverij de Bezige Bij. Ter gelegenheid van de jubileumuitgave voor de 50<sup>e</sup> editie van *De Avonden* heeft Ando de manuscripten als bijlage gedrukt bij het verhaal. Een ware *must-have* voor de verzamelaar!

# Tussen Spui en Spoor

## *Drukkerij ANDO*



*ANDO-Pand in de Binckhorst*

Gelukkig heeft Tamminga jr. de idealistische instelling van zijn vader geërfd, die zijn uitwerking heeft gehad op de drukkerij. Met de rondleiding door het pand komen we langs een boek van 14 kilo zwaar, speciaal gedrukt voor een kerk in Wassenaar. Dit boekwerk met zijn verschillende kleurnuances, papierwerk en omslag is een juweeltje om te zien en uniek in zijn soort.

Dit typeert ook de betrouwbaarheid die Ando gedurende de jaren opgebouwd heeft in de regio en daarbuiten. Tamminga gaat het daarbij niet om het geld, al moeten hij en zijn in totaal 30 werknemers (19 in Amsterdam en 11 in Den Haag) er



*De heer Fokko Tamminga jr.*

wel van rond kunnen rondkomen en daarbij het bedrijf draaiende houden.

Deze visie zorgt ervoor dat het bedrijf keuzes moeten maken: er is zoveel moois te maken, maar ergens moet het altijd haalbaar blijven.

Toen Tamminga jr. bij Ando kwam werken was hij 24 jaar. Hij liep op dat moment stage vanuit een grafische vakopleiding in Leipzig. Hij kende dus waar hij aan begon, maar was onbekend met de bedrijfskundige aspecten van het runnen van een onderneming.

Enkele jaren later, na het overlijden van zijn vader in 1975, werd Tamminga jr. directeur van de drukkerij en sindsdien bestiert hij met hart en ziel deze Haagse drukkerij. Onder zijn leiding heeft Ando de contacten met kunstenaars en grafisch ontwerpers weer opgepakt en zich toegelegd op het drukken van kleine kunstwerkjes. Een voorbeeld hiervan is hun jaarlijkse agenda die uitsluitend voor relaties gedrukt wordt en waarmee Ando nationale en internationale prijzen gewonnen heeft.

Verder hebben ze veel gedrukt voor het Haagse Mauritshuis en het Haags Gemeentemuseum en drukken ze nog steeds voor het Kröller-Müller Museum en het Nationaal Toneel.

Hiernaast zijn er natuurlijk vele andere opdrachten, zoals laatst de eindexamenbundels van de Kunstacademie. Stuk voor stuk zijn dit staaltjes van drukwerk die laten zien dat Ando niet slechts een veredelde kopieermachine is, maar een artistiek bureau van internationale klasse.

*José Mendels  
Bjorn Hanssen*

# Rivierenbuurt

een parel  
in de stad...



Kijk ook eens op:  
[www.toekomstrivierenbuurt.nl](http://www.toekomstrivierenbuurt.nl) !

De Rivierenbuurt biedt kansen. Haag Wonen gelooft in de toekomst van deze wijk en investeert daarom ook de komende jaren in de Rivierenbuurt.

Dit betekent niet alleen verbeteren en vernieuwen, maar ook het versterken van de leefbaarheid én het verhogen van het aantal voorzieningen. Bewoners én Haag Wonen hebben beiden belang bij een leefbare en aantrekkelijke Rivierenbuurt. Samen met u willen we werken aan de ruwe diamant Rivierenbuurt die de potentie heeft 'een echte parel in de stad' te worden.

In deze wijkkrant kunt u regelmatig lezen waar Haag Wonen in deze wijk aandacht voor heeft en wat hier de plannen en/of ontwikkelingen zijn. De Rivierenbuurt bestaat uit deelbuurten met ieder zijn eigen karakter en/of sfeer.

## Leefbaarheid

Haag Wonen heeft veel aandacht voor de leefbaarheid in uw buurt. De Rivierenbuurt is een buurt waarin de komende jaren het nodige gaat gebeuren: zoals bekend worden er oude woningen gesloopt en deze worden vervangen door nieuwe woningen.

Dit kan overlast veroorzaken. Vandaar dat Haag Wonen dit jaar een fulltime toezichthouder voor de gehele Rivierenbuurt in dienst neemt. Hij of zij zorgt er voor dat zaken als graffiti, vervuiling en vernieling nog eerder geconstateerd kunnen worden.



Haag Wonen streeft naar een aantrekkelijke Rivierenbuurt. Vandaar dat we ook extra kijken naar de (kwaliteit van de) achterpaden. En om de uitstraling te verbeteren zullen bij een aantal complexen de schuttingen worden vervangen.

Haag Wonen kan de leefbaarheid niet alleen op peil houden! Daar hebben we ook uw hulp bij nodig. Vandaar dat wij betrokken en actieve bewoners in het zonnetje zullen zetten. Hierover ontvangt u binnenkort meer informatie. Houd uw brievenbus dus goed in de gaten.

[www.haagwonen.nl](http://www.haagwonen.nl)

Woonbedrijf Den Haag Centrum  
Waldorpstaat 120 Den Haag  
telefoon: (070) 388 03 88



# Stek aan de Rivier

## Interview Clean River

### Marina, een portret

Op een regenachtige vrijdagochtend fiets ik naar de Lekstraat, waar ik een afspraak heb met Marina, een medewerker bij Clean River. Dit project, gevestigd in het voormalige pand van fietsmakerij Satdam in de Lekstraat, geeft cliënten van de harddruggebruiker-dagopvang van Parnassia elke dag de taak de buurt schoon te maken voor €17,50 en een warme maaltijd. Als ik aankom en mijn fiets bij een paaltje neerzet, komt Marina het pand uit. Ze is een tengerere vrouw van zevenenveertig met zwart haar. Vandaag is ze stralend in het wit en met een brede glimlach.

We lopen naar binnen en gaan zitten aan de grote houten tafel die in het midden van de kamer staat. Met twee wanden ramen en wit geschilderde muren, is de kamer altijd licht, zelfs op deze donkere dag. Banken langs de muren met daarop gekleurde kussentjes, en de muziek van de radio dragen bij aan de gezellige sfeer. Ik vraag haar of we niet naar een stillere ruimte moeten gaan, maar Marina denkt er anders over: 'Wat? Ik hou niet van stilte!' Ze schatert het uit en Joos, een van de aanwezige projectleiders, lacht mee. 'Twee bakkies!' Marina bestelt koffie voor ons, en haalt een papieren zak met truffels uit haar tas te voorschijn. 'Ik moet het maar doen, hier doen ze niks' zegt Marina tegen mij. Tegen Joos grapt ze, 'Je wist toch dat ik bezoek kreeg?' Joos brengt ons braaf de koffie.



*Van links naar rechts: projectmedewerker Joos Vlot, Marina, projectleider Bart Haneveld*

Vanaf haar veertiende in tehuizen en 'de bajes', Marina is gewend te leven naar wat op haar weg komt. Wel heeft ze degelijke sturing daarin gehad; ze is namelijk lang verslaafd geweest aan 'aan wit, niet bruin' (vertaald voor mij als coke, niet heroïne), waardoor ze altijd aan de verkeerde kant van de Wet stond.

Nu vindt ze het mooi geweest. 'Ik heb geen zin meer in de stress en het ziek zijn. Ik ben niet meer verslaafd, en rook af en toe een balletje (heroïne), maar daar werk ik nu voor. Ik sta op, en ik ga naar mijn werk, ik heb niks meer nodig. Vroeger ging het maar om een ding, en ik deed alles om het maar te krijgen. Nu koop ik een balletje, en als het op is, is het op. Ik heb er de energie niet meer voor, altijd uitkijken, en dan die opvliegers en het kotsen. Je hebt het gewoon nodig.' Maar nu niet meer, en daar is ze blij om.

Marina vertelt me dat ze momenteel niet kan werken, omdat ze een versleten rug heeft. 'In het begin ging ik nog mee papierprikken (met de Clean River ploeg), maar dat werd te zwaar. Toen ben ik gaan wassen voor PsyQ, maar nu doe ik even niks meer. Ik voel het pas de volgende dag, maar dan lig ik rustig twee weken plat, en dat wil niet meer, ik heb een hekel aan pijn, bah!' Marina leunt achteruit in haar stoel, en lacht smakelijk. 'Ja, toch?' Joos, zittend in de hoek, geeft haar groot gelijk.

*Hoe ziet haar leven er nu uit*, vraag ik haar. 'Ik doe de rondes: mijn moeder, Tante Riet, Koffiepot...' Koffiepot? Het wijkcentrum waar haar zus werkt. 'Allemaal wijven, koffiedrinken, weet je?' Marina blijft maar lachen, en Joos en ik lachen mee, het werkt aanstekelijk.

Als Marina even haar handen gaat wassen, hoor ik van Joos wat ze allemaal doet: boodschappen, afwassen, langsgaan bij oude, eenzame mensen in de buurt. Haar 'Tante Bep en Tante Sjaan en Tante Riet' zijn hier een aantal van. Joos vertelt: 'Ze is nooit chagrijnig, altijd sociaal; een prachtmens.' Waar er mensen zijn en gezelligheid heerst, heeft Marina het wel naar haar zin. Zelf woont ze nu in Rijswijk, maar vroeger ging ze hier naar school; ze kent hier in de wijk iedereen.

*Vervolg blz. 12*

Over Rijswijk: 'Het is wel of er lijken wonen. Je ziet niks en niemand. Dat ben ik niet gewend. Hier kent iedereen elkaar, en iedereen is lekker buiten. Maar ik ben wel blij met mijn huisje. Als ik de hele dag druk ben geweest, wil ik gewoon lekker slapen, dan wil ik niet meer uit. Soms lig ik om half negen al in mijn bedje, heerlijk. Het is ook beter voor me, want dan kan ik niet zo gemakkelijk naar de stad.' *Waarom is dat beter?* 'O, je kan het overal wel krijgen, maar als je in de stad woont ligt het voor je neus.' Ze bedoelt de drugs. Oorspronkelijk had ze vijf broers en zes zussen, maar twee zijn nu overleden. De overgeblevenen wonen ook in Rijswijk, en ook haar zoon van zevenentwintig. Alleen haar moeder en kleindochter van zeven wonen in de buurt. Heeft ze nog contact met haar familie? 'Met iedereen!' En iedereen komt ook nog bij haar moeder.

Terwijl we spreken, heeft Marina geen een moment stil gezeten. 'Ik ben er met mijn hoofd niet bij. Ik moet me maandag melden.' Maandag gaat Marina, als het goed is, een paar weken even in Limburg zitten, maar het kan ook een maand

worden. De reden dat ze nerveus is, is niet omdat ze bang is om te gaan, maar omdat ze per se naar Limburg wil. Het zou eventueel ook nog een andere, gesloten inrichting kunnen worden, omdat ze rood staat. Limburgse gevangenis kent ze inmiddels (ook Rotterdam en Breda), daar heeft ze twaalf jaar geleden gezeten, en dat was leuk. 'Het is vakantie voor mij, even helemaal eruit, weg van deze lui (dit gericht op Joos, met een vette lach). Leuke mensen, en leuk werk.' *Wat is leuk werk?* 'Een beetje schoonmaken. Vroeger werkte je op het land, uien oogsten, aard-appels schillen enzo. Maar nu met mijn rug kan ik dat toch niet meer. Ik moet aangepast werk doen, maar wat is dat? Stilzitten kan ik ook niet. Ik moet een beetje bewegen, maar weer niet te veel; waar vind ik zo'n baan?' Marina schatert het weer uit. 'Maar ik heb mijn Frans Bauer CD, dus ik maak er wel wat van; ik maak er altijd wat van.' Hebben ze ook lekker eten in Limburg? 'Toen wel, maar nu weet ik niet.' Misschien is de kok veranderd? 'Ja, precies! Maar ach, ik ben zo makkelijk jôh.'

*Charlie da Gama*

## Nieuws uit de Kadergroep

### Het Verkeerscirculatieplan en de gevolgen voor de Rivierenbuurt/Spuikwartier

Op donderdag 14 juni jl. is de Haagse gemeenteraad akkoord gegaan met het Verkeerscirculatieplan Centrum Den Haag.

Over dit plan is al veel te doen geweest. De verkeersmaatregelen uit het VPC worden genomen om het leefklimaat op de Veerkaden te verbeteren en het doorgaande verkeer door de binnenstad zoveel mogelijk te weren. Voor andere wijken, straten en gebieden heeft het plan grote (nadelige) gevolgen. Er komt hiermee wel minder verkeer op de Veerkaden, maar juist veel meer verkeer op andere plekken.

#### Concrete gevolgen voor onze wijk.

Door de verkeersmaatregelen die in het kader van het plan worden genomen, wordt de wijk afgesneden van de binnenstad.

Iemand die bijvoorbeeld naar het Westeindeziekenhuis moet, kan niet meer via de Veerkaden, maar zal óf via de Hoefkade/Vaillantlaan moeten rijden, óf via de Koningskade/ Mauritskade/ Elandstraat.

Op de Fluwelen Burgwal komt een afsluiting, waardoor je vanaf die plek niet meer naar de Prinsegracht kunt komen.

Het verkeer zal zoveel mogelijk geleid worden via de Centrumring. Dat betekent een nog grotere toename van het verkeer op de Lekstraat, die onderdeel van de Centrumring is.







*Vervolg hiernaast*

# Nieuws uit de Kadergroep

## Verkeerscirculatieplan



### LEGENDA

-  Afsluiting in binnenstad
-  Huidig Kernwinkelgebied
-  Aanhaken andere delen binnenstad
-  Vergroten doorstroming CentrumRing
-  Instellen eenrichtingsverkeer
-  Beperken sluijperverkeer

### VPC

Dit kaartje op geeft schematisch een overzicht van de maatregelen van het Verkeerscirculatieplan.

Onze wijk staat linksonder gesitueerd.

Officieel moet het verkeer vanaf de Lekstraat de route Mercuriusstraat/Laakkade gaan volgen, maar veel verkeer zal toch via de Weteringkade en het Rijswijkseplein gaan.

Deze wegen zullen voor het langzame verkeer (voetgangers en fietsers) vanuit onze wijk dus nog gevaarlijker worden dan ze al zijn.

Bij filevorming zullen veel auto's proberen om een sluijproute door onze wijk te vinden (dat gebeurt nu ook al regelmatig); dit probleem zal in de toekomst alleen maar groter worden.

We zijn in de kadergroep aan het kijken of er mogelijkheden zijn voor aanpassingen in de wijk,

maar het probleem is dat we er dan als wijkbewoners zelf ook niet meer in of uit kunnen.

Het spreekt natuurlijk vanzelf dat wij de ontwikkelingen rond dit plan nauw zullen blijven volgen en waar mogelijk wijzen op de problemen voor onze buurt en mogelijke oplossingen.

U kunt de ontwikkelingen zelf ook volgen via de site van de gemeente: [www.denhaag.nl/vcp](http://www.denhaag.nl/vcp) en de site van het comité VCP-nee: [www.vcp-nee.nl](http://www.vcp-nee.nl)

*José Mendels*

# Even Spuien

## Column

### Farid

Vanmiddag ging onverwacht de bel. Daar stond Farid. Hij had blijkbaar onthouden op welk nummer ik woon. Ik was verbaasd, maar vond snel mezelf weer. Ik vraag hem of hij binnen wil komen. Hij kijkt rond in mijn huis en knikt goedkeurend. 'Mooi huis,' zegt hij en de opstekende duim versterkt zijn uitspraak. Ik kan hem steeds beter verstaan. De enige taalbarrière die tussen ons in staat is een culturele. Zijn koffie drinkt hij zwart, maar toch doet hij er suiker in.

Met zijn langzame, gekromde loopje is Farid een bekend persoon in ons gedeelte van de wijk. Veel mensen groeten hem als ze voorbij lopen of zwaaien vanuit de auto. Dan kijkt hij om, blijft staan en steekt zijn hand omhoog. Ook als hij naast me zit, allebei wachtend op de tram. Hij gaat naar zijn broer toe, ik ga een tweedehands harde schijf ophalen die ik via internet gekocht heb.

Farid is ongeveer 32 jaar en heeft 14 jaar geleden een ernstig ongeluk gehad. Hij werd op de fiets aangereden door een dronken bestuurder van een Mercedes. Volgens Farid reed de auto 180 km/u. Hoe lang hij in het ziekenhuis heeft gelegen, ben ik nog niet te weten gekomen.

'Weet je wat er met de bestuurder is gebeurd?' vraagt hij mij.

Ik schud van nee.

'God heeft hem tot zich genomen.'

'Is hij dood?' vraag ik.

'Hij zal zijn verdiende loon gekregen hebben. Dat is meer dan jij en ik hadden kunnen doen.'

Om de een of andere onverklaarbare reden heb ik opeens te doen met de bestuurder.

Sinds zijn ongeluk is Farid motorisch gehandicapt: zijn linkerbeen en -arm heeft hij niet helemaal onder controle en zijn tong heeft de constante neiging zijn mond te verlaten wat het praten ernstig bemoeilijkt en waardoor het lijkt (let wel: lijkt!) alsof hij zwakbegaafd is.

Ook heeft hij, naar eigen zeggen, twee navels: door die extra navel kreeg hij voeding binnen gedurende zijn periode van herstel.

'Heb je een auto?' 'Nee,' antwoord ik.

'Rijbewijs?' 'Dat wel.'

'Mooi huis heb je.' 'Dank je.'

'Waarom heb je geen kinderen?'

'Tja, gewoon niet, nog niet van gekomen.'

Farid kijkt me ongelovig aan.

'Maar jij bent getrouwd?'

'Ja, ik ben getrouwd.'

'En waarom dan nog geen kinderen? Vrouw wil toch kinderen? Kinderen zijn mooi.'

Het lukt me niet om hem duidelijk te maken waarom wij (nog) geen kinderen hebben. Daar zit dan toch weer dat culturele verschil.

'Als je ze krijgt, wil je niks anders meer en vind je het mooi.'

Daar heeft-ie waarschijnlijk gelijk in, althans dat hoop ik.

Hij kijkt me lachend aan en weet zeker dat ik kinderen moet krijgen. Een basis van levensgeluk heeft hij in ieder geval eerder begrepen dan de meesten van ons. Hij wast, voordat hij mijn huis verlaat, zorgvuldig zijn handen en dan staan we beiden aan de voordeur: ik om een rondje met de hond te wandelen en hij om verder door de wijk te sjokken.

'Doe je best,' zegt hij terwijl we handen schudden. Het heeft een jaar wonen in deze wijk geduurd, maar sinds vandaag ben ik vriendjes met Farid.

*Bjorn Hanssen*

### UW WIJKKRANT

Deze wijkkrant wordt huis aan huis bezorgd in het gebied tussen Spui en spoor/ Lekstraat en Herengracht. Wij willen graag weten of u de krant ook inderdaad ontvangen heeft. Zo niet, dan krijgt u hem alsnog.

Deze krant, editie 56 wordt rond 2 september verspreid

De volgende twee edities horen op de volgende data bij u in de brievenbus te liggen:

Editie 57 rond 15 oktober

Editie 58 rond 17 december

**Geen wijkkrant ontvangen?  
Graag melden bij het secretariaat**

# Dat was toen zo in de Rivierenbuurt

Film over de Rivierenbuurt met historische filmfragmenten en nieuwe fragmenten, o.a. interviews met wijkbewoners.

**De film gaat in première  
op maandag 17 september 2007  
Om 20.00 uur  
In Clubhuis 'De Boskant'  
Uilebomen 71**

**DE TOEGANG IS GRATIS**



Regie: Robin Lutz  
Camera en montage: Bas Ackermann  
Muziek: Hans Steijger  
Productie en interviews: Hans Pars

*Met steun van Fonds 1818 en de Bewonersorganisatie Rivierenbuurt/Spuikwartier*

## **RECTIFICATIE**

### ***Bezoek minister Vogelaar***

In wijkkrant nummer 55 stond abusievelijk als kop: Bezoek minister Vogelenzang. Onze excuses hiervoor.

## **GEMEENTENIEUWS**

### ***Rivierenbuurt***

In deze wijkkrant geen pagina met de ontwikkelingen in de wijk. In de volgende editie vindt u de pagina weer.

## *Service*

**Milieu klachten**  
**Dienst Stadsbeheer centrum**  
Tel: 353 66 66

**Klachten /schademeldingen  
openbare ruimte**  
Verlichting, bestrating, speelgelegen-  
heid, ongedierte, grafitti etc.  
Tel: 353 30 00

**Alarmnummer: 112**  
**Politie, Brandweer en GGD**

**Politie geen spoed**  
Algemeen: 0900 – 8844  
Bureau Hoefkade

**Algemeen Maatschappelijk werk**  
Bureau Centrum  
Tel: 346 92 12

**ENECO**  
Klantenservice tel: 0800 - 0062  
Storing: 0800 - 0072

**Deltaschool**  
Zaanstraat 27  
Tel: 385 35 17

**Jan van Nassauschool**  
Gouwestraat 13  
Tel: 383 48 01

**Wijkbus**  
Tel: 380 30 12

**Ophalen grof vuil**  
Tel: 366 08 08

**Doktersnachtdienst SMASH**  
Voor **spoedeisende** hulp  
Werkdagen 17.00 – 08.00 uur  
Weekend (vrij. 17.00 - ma. 08.00 uur)  
Tel: 346 96 69

**Huisartsen**  
Gezondheidscentrum De Doc  
Nieuwe Haven 171, 2511 XJ  
Artsenpraktijk van: Vrolijk, Legemaat,

*Deze lijst is wellicht niet volledig.  
De redactie houdt zich aanbevolen  
voor aanvulling en correctie.*

**WOONZORGCENTRUM**

**“Rivierenbuurt”**

- HUISVESTING OUDEREN
- TIJDELIJKE OPVANG OUDEREN
- AKTIVITEITEN MET EN VOOR OUDEREN
- ORGANISEREN VAN WARME MAALTIJDEN

**INTERESSE? OF BEHOEFTE AAN INFORMATIE?**

**BEL GERUST OF MAAK EEN AFSpraak OM EENS  
LANGS TE KOMEN EN TE INFORMEREN OVER DE  
VERSCHILLENDE MOGELIJKHEDEN**

**ADRES: CHRISTOFFEL PLANTIJNSTRaat 3**

**2515 TZ DEN HAAG**

**TELEFOON: Receptie 3446100 (tot 17.00 uur)**

**WOONZORGCENTRUM RIVIERENBUURT**

**MAAKT DEEL UIT VAN DE MEAVITA**

**WOONZORGGROEP**

**WOONZORG**  
MEAVITA